

Hunebedden, heilige plaatsen in Nederland

Margreet Mantel

Sinds 1999 woon ik in Drenthe, waar ik jarenlang docent Engels ben geweest. Van 2000 tot 2020 was ik ook vrijwilliger bij het Hunebed Centrum in Borger. Na een studie HBO Engels en WO Cultuurwetenschappen kan ik pas in de theosofie de verdieping vinden die ik altijd al zocht.

Te midden van de akkers rond het Drentse dorpje Bronneger trekt een bomengroepje de aandacht. Een machtige beuk en enkele oude eiken beschermen er het tweeling hunebed D21 en D22.¹ D21 is één van de meest fotogenieke hunebedden in Drenthe. Aan het einde van de dag, als de toeristen vertrokken zijn, is daar de stilte haast grijpbaar en is het niet moeilijk je voor te stellen dat dit voor de hunebedbouwers een heilige plaats moet zijn geweest.

In de vorige Theosofia stond een artikel van Tim Boyd over de heilige plaatsen op de wereld. Hij onderscheidde plaatsen door de natuur geschapen waar energieën naar toe getrokken worden zoals in de Red Wood Parcs en door de mens door fysieke en geestelijke arbeid heilig gemaakte plaatsen. Van die zijn de hunebedden, dolmens en waarschijnlijk alle megalithische monumenten een voorbeeld.

Hunebedden werden zo'n vijfduizend jaar geleden gebouwd. Er was hier nog geen schrift om dat te documenteren, dus is de wetenschap aangewezen op opgravingen. De vondsten worden zo goed mogelijk gedateerd en gedocumenteerd en daar wordt een verhaal van gemaakt dat een aantal jaren blijft vaststaan totdat bevindingen in de jaren daaropvolgend tot een bijstelling van het verhaal nopen. De stand tot op heden is dat de hunebedden in Nederland behoren bij het Trechterbekervolk, een volk van boeren, dat zich uitstreckte van Noord-Duitsland, Polen, Denemarken, Zuid-Zweden tot in Oost-Nederland. Onze hunebedden zijn een late uitloper van het kerngebied in Denemarken/Noord-Duitsland. De datering volgens de C14-methode op pollen onder de draagstenen geeft een tijdvak van 3400 tot 2850 voor Christus aan. Een groep van ongeveer vijftien mensen, wellicht geholpen door trekdieren en met behulp van boomstammetjes, kon in een paar weken tijd een hunebed bouwen. Dat is op ludieke wijze empirisch vastgesteld.

Waar kwamen die grote stenen eigenlijk vandaan? Nederland is in principe een rivierdelta waar geen rotspartijen zijn. De oorsprong van die stenen ligt in Scandinavië. Tijdens de voorlaatste ijstijd, 150.000 jaar geleden, was half Nederland bedekt met een gletsjer. Die gletsjer was heel traag aan komen stromen vanuit Scandinavië en nam onderweg grote en kleine stenen mee. Na het smelten van de gletsjer bleven deze stenen achter.

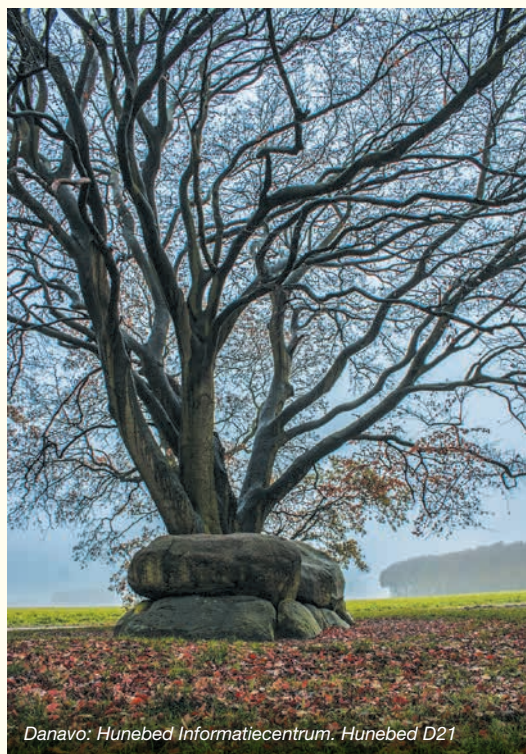
Hoewel er in Drenthe bijna geen enkel menselijk overblijfsel is gevonden, wordt er wel van uitgegaan dat dit een grafkelder is geweest: hetzij voor het bijzetten van lijken of skeletten, ofwel voor het bijzetten van verbrande menselijke resten. De vele scherven van potten en gereedschappen geven hier aanleiding toe evenals de vergelijking

met hunebedden in Duitsland en Denemarken waar wel menselijke resten zijn gevonden (in de zure Drentse bodem zijn geen menselijke resten bewaard gebleven). Waarschijnlijk werden de belangrijkste mensen van het dorp in een hunebed bijgezet onder het uitvoeren van rituelen. Welk geloof deze mensen hadden, welke rituelen er werden uitgevoerd is niet bekend. Alleen door vergelijking met mensen die nu nog in primitieve omstandigheden leven kan een hypothese opgesteld worden, maar bewijs hiervoor is er niet.² In de 16e eeuw werden bij het hunebed in Schoonoord, de Papeloze kerk, hagenpreken gehouden door Menso Alting, dus ook toen werden de hunebedden als heilige plaats gebruikt.³ Andere volksverhalen en legendes waarin hunebedden en dolmens als poorten naar de Andere Wereld werden beschouwd, worden als niet-wetenschappelijk bewijs gezien.

Twintig jaar lang heb ik als rondleider eerst bij het oude en later bij het nieuwe Hunebed Centrum in Borger het wetenschappelijke verhaal verteld. Een interessant verhaal, met nog veel onbeantwoorde vragen. Ik miste echter de mystiek die je wel degelijk voelt. In de begin jaren gebruikte ik metalen wichelroedes om mensen te laten zien dat er energie vooral bij de ingang was. De twee staafjes bogen naar elkaar toe of weken uiteen tot verwondering van de bezoekers. Een harde wetenschappelijke verklaring hiervoor was er niet, dus dit kunstje werd uit de rondleiding geschrapt. Het geeft echter wel aan dat er meer te vertellen en te voelen is.

Op de website van het Hunebed Centrum kunnen gasten hun ervaringen met hunebedden delen in het *'hunebednieuwscafe.nl'*.⁴ Daar kwam ik de vele verhalen van Pierre van Eijl, mij wel bekend, tegen. Pierre is ook auralezer en heeft ontzettend veel aura's van stenen monumenten gelezen.⁵ Zijn aurareading over het positioneren van een hunebed was een eyeopener in dit verband voor mij. Kort samengevat ging dat als volgt: een dorp wil graag een hunebed en nodigt een groep bouwers uit. De plek wordt bepaald door een wichelroedeloper. Deze maakt eerst contact met zijn spirituele gids en gaat dan met zijn wichelroede op zoek naar het beste metafysische energiepunt. Als het punt bepaald is, graaft hij een gat en legt daarin specifieke, handzame stenen om de energie omhoog te leiden. Daarbovenop gaan andere specifieke stenen die de energie horizontaal leiden. Op deze energiestromen worden

de zijstenen en de kranstenen (de kransteden omkransen de dekheuvel van een hunebed) geplaatst die dus gevoed worden door de metafysische aardenergie. Die energie wordt ook in de dekstenen geleid. Als het hunebed eenmaal klaar is, stroomt de energie door het hele hunebed. Het is een plek geworden waar een priester of priesteres in contact kan treden met de 'Andere Wereld' en de goden om raad kan vragen. Deze reading geeft niet alleen aan dat er aardenergie gebruikt wordt om een heilige plaats te vinden, maar ook dat die energie versterkt wordt door bepaalde stenen te plaatsen die de energie concentreren en leiden. Hier komen de twee soorten heilige plaatsen van Tim Boyd samen.

Danavo: Hunebed Informatiecentrum. Hunebed D21

Hoe het hunebed uiteindelijk gebouwd werd, hoe het gebruikt werd en wat er allemaal in en rondom gebeurd is, daarover heeft Pierre nog veel meer geschreven. Een aanrader om dat eens te lezen. Maar waarom weten wij zo weinig over het geestelijk leven van onze voorouders? In de jaren zeventig van de vorige eeuw werd verondersteld dat een nomadenvolk, veehouders uit het oosten, de mensen hier heeft overrompeld. Ze noemden hen het Strijdhamevolk vanwege hun strijdbijlen die gevonden zijn in hun grafheuvels. Omdat ze weidegronden nodig hadden voor hun vee kaptten ze vele bossen. Later kwam men hierop terug en meende men dat er een culturele omslag binnen de trechterbekercultuur had plaatsgevonden. Ze bouwden geen hunebedden meer en gebruikten ander aardewerk. De uitvinding van het eergetouw, een soort ploeg, gaf

de boeren de gelegenheid meer land te bewerken zodat de ontbossing grotere vormen aannam.⁶ Maar ook deze theorie wordt aangevochten. Thans wordt er op grond van recent DNA-onderzoek, teruggesproken op de oude strijdhamecultuur. In 2020 kwam het boek: *De reis van onze genen*, van Johannes Krause en Thomas Trappe, uit. Aan de hand van het ontcijferde genoom en ziekteverschijnselen leggen zij de migratiegolven uit die al duizenden jaren plaats vinden.⁷ Volgens deze schrijvers kwam er rond 4800 jaar geleden een enorme migratiegolf op gang vanuit de steppen tussen de Kaukasus en de Zwarte Zee. Het waren nomadische herders die hun wortels hadden in het huidige Iran. Ze worden de Jamna-cultuur genoemd. Zij trokken oostwaarts richting Azië en westwaarts richting Europa en troffen hier een bijna weggevaagde boerensamenleving aan. In de vroege geschiedenis van Midden Europa (5500-4800 jaar geleden) is een zwart gat van honderdvijftig jaar waarin zeer weinig activiteit is geweest. De nomaden ondervonden dus weinig weerstand.

Binnen enkele honderden jaren trokken de nomaden via Polen en Noord-Duitsland naar Engeland. Dat er zo weinig DNA van Europese boeren en jager-verzamelaars uit die tijd is gevonden, schrijven de auteurs toe aan de pest. De Jamna-nomaden hadden vanaf 6200 voor Christus al sporadisch contact gehad met de Oost-Europese boerenbevolking en zij brachten de pest mee. Onderzoek aan Jamna-skeletten heeft uitgewezen dat de nomaden al bekend waren met de pest. Ook het samenleven in grotere groepen mensen en met vee kan ziektes met zich mee gebracht hebben. We weten er alles van. Door die pest en andere ziektes zou een groot deel van de bevolking en daarmee het DNA van de toenmalige Europese bevolking bijna zijn verdwenen en bestaat nu 60% van onze Noord-Europese genen uit Jamna DNA⁸. Dat zou ook kunnen verklaren waarom er zo weinig rituelen en verhalen overgeleverd zijn.

Ik keer terug naar de avondzon die langzaam hunebed D21 roze kleurt. Een lichte nevel hangt over de velden. Was Pierre maar hier om mij de verhalen van dit hunebed te vertellen. Verhalen van zaaien en oogsten, van liefde en verdriet, van macht en machteloosheid, verhalen van mensen en hun geloof. Maar ook zonder Pierre voel ik de magie van deze plek, gewoon stil zijn is genoeg.

Voetnoten:

1. Alle hunebedden in Nederland hebben een nummering met een D voor Drenthe, G voor Groningen.
2. Samenvatting uit: Evert van Ginkel, Sake Jager en Wijnand van der Sanden, *Hunebedden, monumenten van een Steentijdcultuur*, Unipers,1999
3. www.hunebednieuwscafe.nl/2017/12/d49-papeloze-kerk
4. www.hunebednieuwscafe.nl/2022/12/waarom-staat-het-hunebed-daar
5. Pierre van Eijl, *Magische Stenen*, Obelisk boeken, 2021
6. Evert van Ginkel, Sake Jager en Wijnand van der Sanden, *Hunebedden, monumenten van een Steentijdcultuur*, Unipers,1999, blz.118
7. Johannes Krause en Thomas Trappe, *De reis van onze genen, onze geschiedenis en die van onze voorouders*, Nieuw Amsterdam, 2020
8. *De reis van onze genen, onze geschiedenis en die van onze voorouders*, Nieuw Amsterdam blz. 110 e.v.

Foto: Pexels Skitterphoto